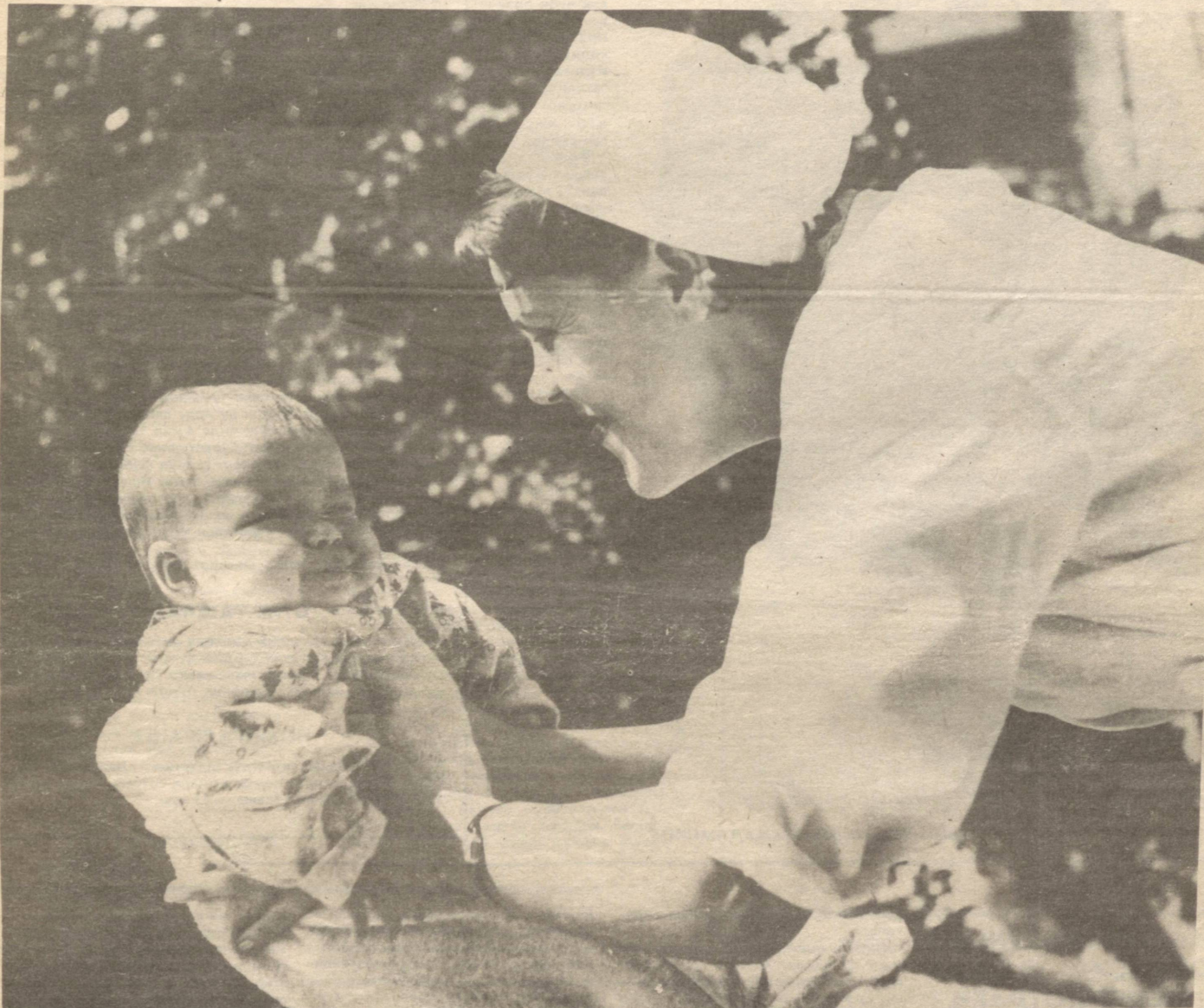


ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

БАҲОСИ 1 СЎМ



— ВУЙ, ПУЧУҚГИНАЕИ

Суратчи: Холмамат МАМАТҚУЛОВ.

МУКОФОТ СУРХОНДАРЁГА КЕТДИ!



«Оила ва жамият» газетасининг март ойидаги (1000 — минг сўм!) мукофотини сурхондарёлик машҳур сураткаш Холмамат МАМАТҚУЛОВ («Аёллар» туркумидаги асарлари учун) оладиган бўлди. У кишини таништиришга ҳожат бўлмаса керак. Бир-биридан сермазмун, тиниқ, жозибадор суратлари нафақат бизнинг ҳафталигимиз, жумҳуриятимизнинг деярли барча газета-жўрналларида мунтазам чоп этилиб туради. У киши «Сурхон тўнги» вилоят газетасида узоқ йиллардан буён меҳнат қиладилар. Биз Маматқуловни мукофот билан қўтлаб, машаққатли ижодий ишларида улкан муваффақиятлар тилаймиз.

Ушбу мукофот ҳомийси Ғаллаорол туманидаги «Ғаллаорол» давлат хўжалиги.

«БИБИХОНИМ»НИНГ ЕРДАМИ

Самарқанд вилоят хотин-қизлар, кўмитаси қошида ташкил этилган «Бибихоним» ҳайрия йўлида сарфлаётган маблағларнинг ўзиёқ унинг ишга нақадар жиддий киришганлигидан далолат. Жамғарма Самарқанддаги Қариялар ва ногиронлар уйида истиқомат қилувчиларга 50 минг сўмлик кийим-кечак

ма ҳисобига 150 минг сўмдан зиёд маблағ ўтказди. «Бибихоним» ҳайрия йўлида сарфлаётган маблағларнинг ўзиёқ унинг ишга нақадар жиддий киришганлигидан далолат. Жамғарма Самарқанддаги Қариялар ва ногиронлар уйида истиқомат қилувчиларга 50 минг сўмлик кийим-кечак

ҳадя этди. Болалар сил касалликлари санаторийсига 15 минг сўм, «Қадрият» кичик корхонасининг ногирон ишчилари учун 27 минг сўм, камдаромадли, серфарзанд оилалари учун эса 50 минг сўм ажратди. деб хабар беради журналист Гули Чехра.

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:



Баҳром Бек ПОЛОСОНИЙ:
«ПАХТАОЙ»НИНГ ҲАЛОКАТИ!

Фридрих НИЧШЕ:
НИКОҲ ВА ФАРЗАНД ХУСУСИДА.



Суратчи: Алимурод МАМАДАМИНОВ.

И. УСМОНХЎЖАЕВ ОИЛАСИ: ФОЖИА ТАФСИЛОТЛАРИ

Газетамизнинг 11-сонига собиқ Уз-компартиянинг собиқ биринчи котиби, яқиндагина узоқ муддатли қамоқ жазосидан озод этилган Иномжон Усмонхўжаевнинг оиласи бошига тушган кулфат — унинг умр йўлдоши Элнури Собированинг фожиали ҳалок бўлгани ҳақида хабар берган эдик. Жойларда турли миш-мишлар тарқалганлигини ҳисобга олиб, фожиа тафсилоти билан қизиқдик. Журналист Зиёвуддин ОРИҚХЎЖАЕВ Фаргона вилоятидан қуйдагиларни хабар қилди:

— Фожиа содир бўлган 14 март, якшанба кўни Элнури опа Риштондаги қариндошларидан бириникига меҳмонга, тўғрироғи, ифторга борган. Уша оқшом кеч соат саккиз яримларда «Жигули» машинасида уйига қайтаётганида, Калтут қишлоғи яқинида қарши тарафдан келатган «Москвич» билан тўқнашган. «Жигули»да Элнури опанинг тўнғич ўғли Ғайрат (рулда), келини Дилором, набираси, синглиси Дамира ва яна бир қариндоши бўлган. Элнури опа билан синглиси уша ердаёқ ҳаётдан кўз юмишган. Синглисининг беш фарзанди буткул етим қолди. Негаки, илгари эри оламдан ўтган эди. Фарзандларининг кичига беш ёшда. Опа-синглининг ёши 57 ва 55 да

эди. Ўғли Ғайрат билан келини шифохонада.

Айтишларича, «Москвич»дагилар маст бўлишган. Ҳалокат юз бергач, улар қочиб қолишган экан, қўлга олинди. Ҳозир тергов кетмоқда.

ҚОЧИШ

Ушанда тўққизинчи синфда ўқирдик. Пахта масъуми даври. Кўнлар совий бошлаган. Шароит ниҳоятда оғир. Бундай азобли аҳволдан қутулишнинг биргина йўли бор. У ҳам бўлса қочиб қолиш. Лекин ўқитувчиларимиз ҳам анойи эмас. Кечкурун шийпонга қайтишимиз билан йўқлама қилишди-да, оёқ кийимларимизни рўйхат билан йиғиштириб олади. Ана энди хоҳлаган тўмонингга қочавер. Бундай қаттиқ тартиб-интизом ҳам бизни қатъий қароримиздан қайтара олмасди. Кичик ва нозик жуссаларимизга хос бўлмаган оғир меҳнатнинг машаққати боисми, ишқамаслик сабабми, ишқилиб, бир тунда қочишга шайландик. 25—30 чакиримдан иборат тиканли, тиззагача ботиб кетадиган тулроқ йўللари оёқ яланг босиб ўтиш керак эди. Озодликка бўлган иштиёқ ақлимизнинг ишлашига туртки бўлди. Пахта теридиган этакни оёқларга ўраганча уч нафар бола йўлга тушдик. Шийпондан тезроқ узоқлашиш мақсадида, айлана йўллар бўйлаб югуравериб ҳолдан тойдик. Бир қабристон ёқасида этакларни ерга ёзиб дам олишга чўқдик. (Энг осойишта жой қабристон деб эшитардик).

Ўзбеклардан ҳам фазогир чиқарми-кан, деб кўпдан буюн орзу қилардик. Ниятларимиз холис экан, миллатимиз вакилидан ҳам самогир етишиб чиқади-ган бўлди.

Энди гап фақат мустақил Ўзбекистоннинг ҳам-дўстлик мамлакатлари сафидан ортда қолмай, ўз фарзандини самога йўллаш учун етарлича ғамхўрлик қила олишда.

Келажакда ўзбек космонавтикаси Солижон Шарипов номи билан шакллansa, фазогирнинг самога парвози монанд миллатнинг гурури, қадри юксалса не ажаб.

Уша кўнларнинг келиши рост бўлсин. Суратда: Солижон ШАРИПОВ қизин Ўғора билан.

Етти кун

ФИРҚА ВА БОЛАЛАР

Жиззахдаги собиқ шаҳар партия қўмитасининг мажлислар зали «Вилоят болалар кинотеатри»га айлантирилди. Энди бу ерда болалар учун қизиқарли фильмлар, турли ўйин-томошалар ўюштирилади.

Бу республикамиздаги ана шундай биринчи кинотеатр-дир.

ИШ ВАҚТИ ҚИСКАРДИ

Снеб туманидаги Самарқанд трикотаж фабрикаси қошидаги «Меҳнат» ижара корхонаси ва бошқа ташкилотлар аёллар жамоалари иш кўнини бир соат қисқартиришга қарор қилди. Энди аёлларнинг ўз оиласида бўлиш вақти бир соатга кўпайди.

НАСРОНИЙЛАР ҲИММАТИ

АҚШ христиан-баптистлар черкови ўзбекистонликларга поликомилетга қарши 30 минг доза вакцина ва шунга қазғич (шприц) тортиқ қилди. Тиббиётчиларимизга қўмаклашиш мақсадида мамлакатимизга келган доктор Жон Андерсон жанобларининг айтишича, икки-уч ой ичида Ўзбекистонга ушбу ноёб дорининг яна бир туркуми келиб тушади.

НАВБАТДАГИСИ НИМА БЎЛДИ?

Ҳамюртларимиз элимизни мусулмонобод қиламан деб умри ўтган бобоколониимиз Амир Темур номини «тиклаш ва абадийлаштириш»га киришиб кетдилар.

Қашқадарёнинг Қамаш туманида Амир Темур жамғармаси ҳисоб рақами очилди. Янгийўлдаги вино заводида «Темурланг» номли коньяк, Тошкент тамаки фабрикасида «Амир Темур» номли сигарет чиқариляпти. Ишончли манбалардан олинган маълумотларга қараганда, яқин орада қиморбозлар учун Темур лашкарбошилари, Бибиҳоним ва унинг канизаклари суратлари туширилган карта тайёрланади...

Шаҳрисабзда эса... Оқсарой вайрон бўлиб ётибди.

ОТИБ ТАШЛАДИ

Фарғонада маҳаллий милиция майори хотини, хотинининг ўйнаши ва энг яқин сирдош дўғонасини отиб ташлади. Сўнгра ўзининг кўксига икки марта ўқ узди, бироқ омон қолди. Суд милиция майорини отувга ҳукм қилди.

НОМИГА ЯРАША

Тошкент шаҳар китоб дўконларида А. Дюманинг «Қирқ беш» [русча нашри] номли романи сотувга чиқди. Китобнинг баҳоси номига яраша — 43 сўм.

Ҳодиса

Бўлмади. Тўннинг совуғи, бойўғли ва шақалларнинг кўрқинчли товушлари ҳаловатимизни бузди. Узоқда милтираб турган бир чироқ дилмизини ёритгандек бўлди. Еруғлик томон йўл олдик.

Хонадон соҳиби яхши инсон экан, уйига киритди, овқат келтирди. Ҳатто бироз мизғиб ҳам олдик. Тонг ёришганда йўлга тушмоқчи бўлдик. Ташқарига чиқсак, уйнинг шундоққина биқинида... шийпон. Худди ўзимизникига ўхшайди. Болалар ҳам, ўқитувчилар ҳам... ўзимизникига ўхшайди. Е тавба!

Ҳеч кимга сездирмасдан яна шийпонга кириб олдик ва ҳеч нарса кўрмагандек, этакларни белга тўкканча ҳамма қатори далага отландик.

Юсуф ЗИЕД.

ЎН САККИЗ ЙИЛ БУРУНГИ «ТОМОША»

Шу кўнларни мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган саудиялик ватандошимиз Ҳожи Жамшид Тилов ўғли ифторликлардан бирида қуйдаги воқеани айтиб бердилар:

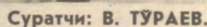
— Бундан ўн саккиз йил бурун ғузорлик бир қариндошимиз билан Тошкентимизнинг обод жойларини зиёрат қилиб юрар эканмиз, пешин намози фурсати етганлигини сезмай қолбмиз. Фарзимизни адо этайлик десак, яқин-ўртада мечит йўқ экан. Шу лаҳзаларда «Ўзбекистон» мусофир-

хонаси ёнида турмоқда эдик. Ҳамроҳимдан уэр сўраб, ятагимини мармар майдончага ёздиқу намоз ўқимоққа тутиндик. Тўрт рақатли фарзани адо этиб, бошимни саждадан кўтарсам, атрофимга тўмонат одам йиғилган. Суннатини-да ақуниялапману биров кетай демайди. Аксинча, мардумлар сони ортгандан-ортиб борар, ҳамма менинг ҳаракатларимни маймун ўйини томоша қилгандек, ғала-ғовур билан кузатар эди. Бу ҳолни кўриб, кўнглим бузилиб кетди. Аллоҳга илтижолар қилдимки, эй Поки Парвардигоро, бутун аждодлари мусулмон ўтган, дунёга ўнлаб муҳаддислар берган жафокаш элни қайси гуноҳлари учун шу куйга солдинг?... Ўзинг унинг гуноҳларини кечир! Уни имон-этиқод йўлига бошла!..

Намозини тугатиб, ўрнимдан туршим билан тўрт-беш полис (мелиса) мени сўроққа тутди: «Кимсиз?» «Нега тартибни бузасиз?...» Ҳамроҳим ҳам коммунист эди. Гап тегишидан чўчиб, ўзини четга олган экан.

Аллоҳга минг шукрлар бўлсинки, бу гал Ватанимни зиёрат айлар эканман, ана шу илтижоларимнинг ижобатини кўргандек бўлдим. Кўни кеча Кўкалдош мадрасаси майдонида минглаб ватандошларимиз пешин маҳали саждага тиз чўкканларида, атрофда томошабин бўлиб турган мардумни кўрмадим. Ватанимизга имон-этиқоднинг қайтаётгани рост бўлсин, илоҳ!..

[Ҳожи Жамшид жаноблари билан қўзиқарли суҳбатни газетамизнинг кейинги сонларидан бирида ўқийсиз.]



«ОНА»НИНГ МУРУВВАТИ

Р. РАХМАТУЛЛАЕВ

Кўп болли она Кўмир Шарипова ва Холлида Манноповларга биттадан соғин сигир, ёлғиз, қаровчисиз оқлаларга 10 тонна қартошка, 5 тонна пиёз тарқатди. «Она»нинг бундай мурувватидан ҳозирча 200 дан ортиқ хонадон баҳраманд бўлди, деб ёзади Зулфия Дўстмуҳамедова.

Самаранди азимнинг нуфузли кишиларидан бири, анинг жони жаннатда бўлсин, бу воқеани мисол қилибнинг учун руҳи ўқинмасин, эрта вафот қилиб, ҳўхалиқнинг катта юки тўнғич ўғилга қолди. Уша кишининг кичик ўғли бўлиб, хонадоннинг эркаси эди. Унга хушро ўратгиси ҳам оғасининг зиммасида қолди. Умрининг пасту баланди, аччиқ-чуқунги татиб кўрмаган усмир оғасининг барча насиҳатларидан бош тортиди. Унинг эътиборли сўзларига «Сен аввал ўз аврагининг торти! Мен билан ишинг бўлмасин!» қабилида кўрс жавоб қайтаргасди. Оғасининг сўхэй деса, калтаклай деса, у

ТАНБЕХ, АЛ — ҒОФИЛИН

Кичик ўғил ўғирлар тудаси билан кўлга тушибди. Ҳазоси — икки қўлидаги бармоқларидан айрилибди. У бутунлай уйдан кўчага чиқолмай қолибди. Изн-ихтиёри хизматкорлар қаровида бўлибди. Турмушни енгил деб ўйлаган укасининг охири-оқибати ичидан эзилаётганини сезган оға отасининг дўсти — эътиборли фақиҳ ҳузурига бориб, маслаҳат солибди.

— Юринг, бу саволларингизга ҳам жавоб топуرمىз.

Усмир фақхидан «қаерга» деб сўрашга ботинолмай, у билан изма-из ҳовлига чиқибди. Қария ҳовли этағидаги ток соясида ётган итни қақириб-

УМИД-ЛА —————
 ЁРУҒДИР
 ————— БУ ДУНЁ

Кунларнинг бирида Исмоил ака болалар уйига бор-

Бу хушxabардан Иқбол хо-
ланинг ҳам боши осмонга
етди. Ичкаридан келин-куёв-
лар — Абдурахмон ва Гул-
бахор ота-оналарига пеш-
воз чиқишди...

Аҳмадали ШЕРНАЗАРОВ

Эй, ақлини беҳуда ишларга сарф қилиб, оқибат ёмонотлиғ бўлган ўғил, тафаккурингни лойға булғамал Хунар ўргатай десалар, дангасалик қилиб, баҳона излама, токи бошингга юқорида баён қилинган ўсмирнинг аҳволи тушмасин.

(ДАВОМИ БОР.
БОШИ УТГАН СОНЛАРДА).

Эшик секингина очилиб, эллик ёшлардаги кишининг боши кўринди. «Мумкинми!» — деди у журъатсизгина. Навбатчи эдим — столим устида газетанинг ўқилмаган саҳифалари қалашиб ётарди. Аввалига у кишини бўлимлардан бирига йўлламоқчи бўлдим, яна фикримдан қайтдим. Мени бу қарорга ундаган унинг ниҳоятда фақирона кийингани, чўндан ҳам қорайиб кетган юзи ва умидсизлик билан боқувчи ҳорғин кўзлари бўлди. Одатда киши энг яқин кишисидан жудо бўлиб, ўз ёғига ўзи қоврилиб қолса, ана шундай аянчли ҳолга тушади. Унинг юзларини офтоб эмас, дард, изтироб куйдирганини, куйдирётганини сезиш қийин эмасди.

Унга қаршимдаги курсидан жой кўрсатдим. Ҳол-аҳволини сураган бўлдим. Домла (унинг қишлоқ ўқитувчиси эканини оҳори тўқилган костюм-шим, кўпол бутинкасию бўртиб турган чекка томирларидан бишли қийин эмасди), шикоятини жуда аънавий бошлади. Самарқанддаги, Тошкенту Москвадаги жамки муътабар идораларнинг оstonасида кунлаб эмас, ойлаб ётган, ҳатто очлик эълон қилган, аммо муроди ҳосил бўлмаган. Унинг арзига биноан ўтказилган кўпдан кўп текширувларнинг бирортасидан адолат юзага чиқмаган. Домланинг жамкини идоралардан, уларда ишловчилардан, раҳбарлардан, умуман, ҳаётдан кўнгли қолган.

— Узи нима бўлган эди? — деб сўрадим.

— Э-е, сўраманг! — Фойдаси йўқ маъносидан қўл силтади у ва шундай оғир хўрсиндики, ҳўнграб юборармикан деб чўчидим. Буни ўзи ҳам сезди, шекилли, титраган кўлларига пёвлани олиб, чойдан ҳўнгради. «Кўлт» этиб ютингач, илтифотсизгина гап бошлади.

— Пешинда мактабдан келиб, уйимнинг орқасидаги бир парчагина томорқада куймаланаётган эдим. Мотоциклнинг патиллагани эшитилди. Таниб, бошимни кўтардим. Укам экан. У колхоз гаражидида механик бўлиб ишларди. Томорқамизнинг икки томони ҳам кўча. Бир этагидан катта магистрал ўтган, иккинчи томонидан кўча тушган. Хўллас, укам катта йўлдан бурилиб, кўчамизга кирган чоғида унга бир оқ «Жигули» рўй барўй бўлди. Машинани ҳам танидим, қўшнларимизники. Шу пайт мотоцикл қаттиқ бир «ванг-г!» этдию, ўчди. Кимдир додлади. Чопиб борсам, укам оғзидан қон келганча тупроққа беланиб ётибди. Беш-ўн қадам нарида «Жигули» турибди. Чап қаноти қийшайиб кетган. «Жигули»га югуриб борсам, ичида ҳамсоям ўтирибди. Урай десам, кўлим бормаиди, сўкай десам — тилим. Ердам беринг, десам бир нима деб гулдирди, тили сўзга келмайдиган даражада маст. Хўллас, йўловчи мошинда укамни касалхонага олиб бордик. Уч кундан сўнг ўзига келолмай жон берди. Уни кўмдик, еттисини ўтказдик ҳамки, биров нега бундай бўлди деб сўрамаиди. Ҳамсоямиз эса ҳеч гап бўлмагандай бепарво юрибди. Мелисахонага бордим. «Текширяпмиз», дейишди. Икки-уч ҳафтадан сўнг яна йўлиқдим.

«Айб укангизда экан, — дейишди. — Узи томорқа деворига урилиб жароҳатланган. «Жигули»нинг айби йўқ».

Хўллас, тўрт йилдан буён шу гапни эшитаман. Биз укам билан овора бўлиб қолганимизда ҳамсоямиз ҳамма ёқни «тўғрилаб» қўйган экан. Узи селпода раис бўлиб ишлайди. Истаган ерга қўли етади. Укамдан уч норасида қолган. «Отал» деб йўғлайди. Ҳамсоям бўлса, ақалли кечирим сураш ўрнига, кўча-кўйда дуч келиб қолсам, машинаси билан устимга лой сачратиб ўтиб кетади. Бунинг устига, қишлоқда, фалончи укасининг ўлигини сотибди, селпонинг раисидан фалон минг сўм олиб, даъвосидан кечибди, деган миш-миш тарқалган. Бундай тазналарни эшитганимда, дунё кўзимга қоронғу бўлиб кетади. Энағаринг улини шартта болта билан чопиб ташласаммикан, деган хаёлгайм бораман. Яна базўр ўзимни босаман. Қамалиб-нетиб кетсам, ўзимнинг, укамнинг рўзғори не кечади, деб ўйлайман. Лекин, ука, барибир уни бир балага йўлиқтирмасдан қўймайман...

— Шунчалик катта ташкилотлар сизга ёрдам беролмаган бўлса, муҳбир нима қилиб бера оларди, ака? — дедим аста.

Домла синиқ кулимсиради. — Биламан, ёрдам беролмайсизлар. Шунчаки, уйда чидаб ўтиролмаганимдан, Сизларни қора тортиб келавердим-да, ука. Кеча газетларингизда шунга ўхшаш бир воқеани ёзган экансизлар, ўқиб ўзимни кўярга жой тополмай қолдим...

Бечорага қандай ёрдам қилишни, нима деб таскин беришни билолмай қолдим. Унинг аламзада кўнгли эса таскин истарди.

— Худонинг борлигига ишонасизми? — деб сўрадим ўзим ҳам кутмаган бир ҳолатда.

— Нима эди? — Домла менга ҳайрон тикилди. Билардим, домла мурожаат этган ўнлаб, юзлаб идораларда унга ҳеч ким бундай савол бермаган, худони тилга олмаган. Газета ходимидан-да у бундай гапни кутмаган. Ҳали-ҳамон атеистлар мамлакатидида яшаётган эдик-да.

— Мен Аллоҳга ишонаман, — дедим унга далда бериш учун. — Сизчи?

— Мен ҳам... — деди у гапларимга ишонмайроқ.

— Унда, ака, Сизга бир маслаҳатим бор. Шу ишни худонинг ихтиёрига солинг.

Кўнглингиздан чиқариб ташланг. «Парвардигорим, — денг, — укамнинг ўлимида ким гуноҳкор бўлса, жазосини ўзинг бер. Айб укамнинг ўзидан ўтган бўлса, даъводан кечдим, денг...» Бу куйиб-ёнишда ўзингиз ҳам бирор тузалмас дардга чалинишингиз мумкин...

У бир лаҳза ўйланиб қолди. Сўнг бирдан юзи ёришиб кетди:

— Кўнглим шу ёққа тортигани бежиз эмас экан-да. Сезувдим-а! Нимага шу пайтгача бу гапни ҳеч ким менга айтмаган экан!..

У қиблага юзланди, қўлларини очиб, кўзларида ёш билан бўтун вужуди ёниб, ўртаниб илтижо қилди:

— Ҳаммасини ўзингга солидим, Қодир Эгам!.. — деб дуосини тугатди. Хонамдан анча енгил тортиб, ҳатто қувониб чиқиб кетди.

Билмадим, орадан қанча вақт ўтди — балки бир ҳафта, балки — ўн кун, ҳар ҳолда бундан кўп эмас. Бир куни телефон кўнгириғи узоқ жингиллади. Гўшакини кўтарсам, эр кишининг ҳаяжонли овози эшитилди.

— Сиз айтгандай бўлди, Қулман ука! — деди у саломаликини ҳам, ўзини таништиришни ҳам унутиб. Табиийки, унинг бу гапларига тушуинмадим. Сим қоқувчи тушуинтирган бўлди:

— Мен Сизнинг олдингизга борган, укаси ўлган домламан. Эсингиздами, Худога солинг деб маслаҳат берувдингиз?.. Айтганингиздай бўлди!..

— Хўш-хўш, нима бўлди!..

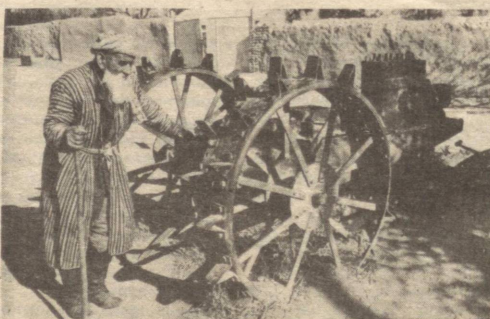
— Кеча томорқамизнинг этагидида катта йўлда ўша жиноятчи қўшнимиз «Жигули»си билан бир «КамАЗ»нинг тагига кириб кетди. Уним кўрдим. Маст экан, ҳозир касалхонада ўладиган аҳволда ётган эмиш!..

— Оббо! Тавба қилдим, денг, ака! Тавба қилдим! Бировнинг бошига тушган кўргуликдан қувониш ахши эмас!..

— Тавба қилдим, тавба қилдим! Лекин, бандаси ўз гуноҳини мелисадан ҳам, сўддан ҳам, халқдан ҳам — ҳаммадан яшириши мумкин экану, Худодан яширолмас экан. Шунга яна бир бор ишондим, ука...

Афсуски, домланинг исм-шарфини ҳам, адресини ҳам сўрашни унутибман. Аслида-ку, муҳими бу эмас. Муҳими Сизу биз бу воқеадан чиқардиган хулосамизда...

Қулман. Очил



ЎТГАН УМР БИЛАН УЧАШУВ.

Суратчи: Х. МАМАТҚУЛОВ.

Дераза

ГОРБАЧЁВ АРОҚ ИЧМАС ЭДИ-КУ!

Михаил Горбачёв жаноблари ташкил этган жамғарма Урсиядаги шиша заводларидан бирига мингга яқин қадах-стакан, рюмка ва бошқа ичимликбоп идишларни харид этишда ёрдам беришини сўраб мурожаат қилди. Бу ёғига энди ароқ топишса бўлгани.

ДИНИЙ БОҒЧА

Урсия пойтахтининг Чертаново туманида мусулмон уламою арбоблари-да ибрат олса арзигулик иш бошланди: яқинда провослав болалар боғчаси очилди. Унинг шўро боғчаларидан фарқ қиладиган жиҳатлари — ким зўр чизади, зўр ясайди, тез югуради эмас, меҳрибонлик, шафқат, эътиқод. Бунинг устига, боғча харажатлари давлатникидан анча арзон.

САЛОМ, АНҚАРА!

Алоқа ходимлари бизни Туркия ойнаи жаҳони томошаларидан баҳраманд этиш устида иш бошлади-лар. Бу иш эсон-омон амалга оширилса, Урсия ТВ сига бўлган муҳтожлигимиз камайиб, олам ахборотларини танлаб томоша қилиш ва эшитиш имкони тўғилади, деган умид бор.

«Комсомольская правда»нинг ёзишича, Анқара бизга замонавий полиграфия ускуналарида ҳам ёрдам қилмоқчи. Фақат бир шарт бор: алфавитимизни яна лотинча қилишимиз керак.

ТУРКИЯДАН КЕЛГАН СОАТ

Красноярсклик Федор Тихонинга Туркиядан совга — электрон соат келди. Ун икки ёшли болакай чайнаган сақичларининг жилдини йиғиб, маҳсулот чиқадиган фабрикага жўнатган экан. Ўз мижозининг қадрига етадиган қардошларимиз эса Федорбойни соат билан сийлашди.

ФАҲШ ЭРКАКЛАР

Аёл фоҳишалар ҳақида кўп эшитганмиз. Урсияда ўзини аёлларга сотиб кун кўрувчи эркаклар сонин ҳам кўпаяётгани ҳақида ташвишли хабарлар тарқалмоқда. Бунинг икки сабаби бор: Пушкиннинг юртида эркаклар сонин аёлларга нисбатан камайиб кетган, ашаш шаронти ҳам тобора оғирлашмоқда.

МАҒЛУБНИНГ ҒАЛАБАСИ

Иккинчи жаҳон урушида Шўро империясидан мағлубиятга учраган Япония фуқаролари дунёда энг узоқ яшовчи кишилар сифатида рекорд қўйди. Уртача ёш — 79 га етади деб қолди.

ЭШИГИНГИЗ ТУТҚИЧИ ЖОЙИДАМИ!

Эстонияда мис касаллиги бошланди. Метал етишмаётганлигидан, ҳатто эшикларнинг тутқичи троллейбус симларигача ўмариб кетишмоқда. Бу — юқумли касалликдан эҳтиёт бўлайлик.

ТАҚДИРИМДАН
НОЛИМАЙМАН

Мен 8 ёшимда ҳам отамдан, ҳам онамдан ажралганман. Оилада энг кенжаси эдим. Икки акам, икки опам бор. Асосан акам тарбиясида вояга етдим. Болалигимда, қани энди ота-онам бўлса-ю уларни кучоқлаб эркаласам, деб орзу қилардим. Баъзан оёқларимизни қумга қўйиб, «арпа пиш, буғдой пиш» ўйнар эдик, шу пайт болаларнинг бирортасининг онаси келиб қолгудек бўлса, «ана онам келяпти, уришадилар» дея югуриб кетарди. Мен эса ҳеч қандай керагим йўқдай ичимдан зил кетардим.

Ҳаёт экан, қийинчиликлар ўтиб, турмуш қурдим. Турмуш ўртоғимнинг тақдири меникидан қолишмайди. У киши болалар уйда тарбияланган, кейинчалик Тошкент ирригация институтини битирган. Мен ҳам қийинчиликлар орасида 5 бола билан институтни сирдан тугатдим. Бутун кўрилишларим ортда қолди деб севинган эдим. Йўқ, адашибман. Камлик қилгандек, 19 ёшли ўғлимни қабрга қўйдик. Бу фожиадан бир йил ўтар-ўтмас дадаси ҳам оламдан ўтди. 40 ёшимда 6 нафар фарзанд билан бева қолдим.

Шунга ҳам, мана, 14 йилдан ошди. Бироқ тақдиримдан нолимайман. Болаларимнинг бахтини кўриб, невараларимнинг қўлусини эшитиб чеккан азобларим юз ҳисса шодлик бўлиб қайтмоқда бугун. Менга ато қилинган сабр, қаноат учун Оллоҳга минг шукр дейман.

Моҳира РАВШАНОВА,
Самарқанд.

САБОҚ

Мактабларда «Одобнома» дарсларининг ўтилиши жуда яхши. Лекин дарс соатлари қисқа. Таълим-тарбияни мустаҳкамлаш учун «Қуръон сабоқлари» дарси кирилса. Умуман, мактабларда динга эътиборни кучайтириш керак. Чунки Қуръон ва Ҳадислардан сабоқ олиб, эътиқодли бўлиб тарбияланган киши ёмон ишларга қўл урмайди. У ҳозирги ёшлар ўртасида авжга чиққан бадхуқликларнинг олдини олишда ўзининг бемисл вазифасини ўтаб, буюк сабоқ бўлар эди.

Фарҳод АРЗИЕВ
Самарқанд

ШАРҚОНА ЛИБОС
УЯТМИ!

Мен атлас кўйлак-лозимда, сочимни майда ўриб, дўппи кийиб юришни жуда хуш кўраман. Бир кун А. Навоий театрининг олдидан ўтиб кетаётсам, йиғилишиб турган кишилардан бири: «Худого минг қатла шукр, муслмон қизлар ҳам бор экан. Оқ сут берган онангга раҳмат, қизим», деб қолди.

Аммо миннатдор нигоҳлар, бу каби дуолардан ташқари, истеҳзоли лаб буришларни ҳам кўп кузатаман. Гоҳида «замонавий» қизлар ошқор «тош» ҳам отишди. Мени ёнларидан кўришдан ор қилишди. Гўёки маданиятсизликда айбланишди.

Наҳотки, рўдаподай қора юпкалар, қирқилиб, сохта жингала қилинган сочлару ўстирилган тирноқлар маданиятдан нишона бўлса!

Латофат БЕГМАТ қизи,
толиба.



— УРИЛГАН СОЧ БИЗЛАРГА ЯРАШАДИ.

Суратчи: Абдул Ғани ЖУМА.

ЕР ОСТИДА
ҚИРҚ БЕШ ЙИЛ

Опа-сингил, эгизак Зинаида, Лидия, Анастасия ва Нина Переваловлар ер остида роса қирқ беш йил умргузаронлик қилдилар. Улар Тюмендаги қўхна уйлардан бирининг ертўласида таваллуд топишган. Улуғ Ватан уруши йилларида ертўлага қирадиган йўл батамом бекилиб қолганди...

Яқинда гиштдан тикланган уйнинг деворларини булдозер билан йиқита бошлашди. Булдозер деворнинг катта бўлагини сураётган пайтда... Яхши-си, воқеанинг бевосита гувоҳларидан эшитганимиз маъқул. «Тюменспецстрой» қурилиш-монтаж участкаси ишчиси Н. Черепанов шундай дейди:

— Тўйнука кўзим тушди. Қарасам, тим қоронғи. Булдозерчага «тўхта!» деб ишора қилдим ва тўйнуқдан пастга туша бошладим. Гўгурти ёқиб йўлак бўйлаб кетавердим. Мойчиқроқ ёниб турибди. Қандайдир аёллар бурчакка тикилиб олишган. «Ташқарига чиқинглар, ҳозир ҳаммасини йиқита-миз», дедим. Ташқарига даъват қилиб бировининг қўлидан ушласам, шовқин

кўтарилди. Юзлари қандайдир ғалати, оппоқ.

Воқеадан хабардор қилинган Тюмен Давлат дорилфунуни доценти Я. И. Грачевский дарров етиб келди.

— Уларнинг қандай аёллар эканликларини билганимдан сўнг, бадинимга титроқ кирди, — дейди Грачевский, — Айтсанг, одамлар ишонишмайди: ахир улар қирқ беш йил ер остида яшаган ва шу йиллар мобайнида ҳеч қимми кўришмаган!

Москвадаги адаптация ва ассимиляция Бутуниттфоқ олийгоҳи профессори Александр Корневичга қўнғироқ қилиб, ғалати ҳодисадан воқиф қилди. У киши биринчи рейс билан шахримизга учиб келди.

Опа-сингилларнинг ертўлага қандай ҳолатда тушиб қолганликларини давлат хавфсизлиги полковниги В. Чернов шундай изоҳлайди:

— Улар ертўлага тушиб қолишган эмас, балки шу ерда туғилишган! Ота-оналари Анна Фёдоровна ва Петр Филиппович Переваловлар ташқарига

чиқиш йўли беркилиб қолганидан сўнг, ертўлада қолиб кетишган. Петр Перевалов 1941 йилнинг сентябр-октябр ойларида Тюменда ташкил этилган ҳарбий қисмлардан бирининг омбор мудири бўлган, хотини эса кир ювувчилик қилган. Уша йил октябр ойининг 23 дан 24 ига ўтар кечаси Тюменнинг турли ерида учта портлаш рўй берган. Портлашларнинг биттаси Переваловлар қарор топган ҳарбий қисм ҳудудига содир бўлади. Портлаш пайти ҳарбий омбор ертўласининг чиқиш йўлига девор қулаб тушади. 60-йилларнинг охирида вафот этган ота-оналари ҳикоя қилиб берганларига кўра, опа-сингиллар бу тахминни тасдиқлашди.

Эр-хотин Переваловлар нега ўша кеча омборда эдилар ва нима учун уларини ҳеч қим изламади, сўраб-суриштирмади, деган саволга вилоят ҳарбий комиссари С. Никитин шундай жавоб беради:

— Тюменда ташкил қилинган ҳарбий қисм 24 ноябрга ўтар кечаси эшелон-

ларда фронтга йўл олган. Қолаверса, Переваловларнинг ҳеч қимми йўқ эди, урушдан кейин ҳам уларни бирон киши сўраб-суриштирмаган.

Бу одамлар ер тағида шунча вақт қандай яшаган, нима еб-ичишган! Ер тағидан топилган ҳужжатлар, ашёлар саволларга ойдинлик киритди. Умумий майдони 450 квадрат метр бўлган бу улкан ер ости омборида озқ-овқат ва кийим-кечақларнинг катта захираси бор эди. Бу ерда оғирлиги бир кило бўлган ўн уч минг бакадан ортиқ мол гўшти, қотирилган нон, ёрма, тайёр масаллиқлар, қуюлтирилган сут, шоколад, қурилган мевалар бўлган. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, опа-сингиллар ертўлада яна 7—8 йил бемалол яшашлари мумкин экан. Ертўлада аскарлик кийим-кечақлари, керосин, гўгурт ҳам етарли эди. Омборнинг ён бурчагидан сув доим чиқиб турган.

Урушнинг «ерошти болалари» Москвага — адаптация ва ассимиляция Бутуниттфоқ олийгоҳига юборилди.

«Курьер-для Вас»
газетасининг 1992 йил
1-сонидан.

Эълонлар

ЕШИМ 50 ДА

Тўртқўлдаги (Қорақалпоғистон) шифохоналардан бирида ишлайман. Бир ўғилнинг отасиман. 35-40 ёшлардаги, фарзанди бўлса бош ўстига, хушмуомала, пазанда аёл билан турмуш қуриш орзусидаман. «Оила — 20» га деб ёзинг.

ОНА БЎЛСАМ
ДЕЙМАН

Ҳаёт қутилмаган тасодифларга тўла. Мен ҳам ана шундай тасодиф туфайли азобда қолдим. Турмуш ўртоғим билан ширин ҳаёт кечириб, фарзанд кутаётган эдик. Аммо бир кун қўқилиб кетдим, ҳомиладан ажралдим. Врачлар операцияни эътиборсизроқ ўтказишган экан, фарзанд кўришим қийинлашди. Ажрашдик. Ҳозир Жиззах шаҳрида уч хонали уйда яшайман. Шарт-

шаронтим жуда яхши. Ака-укаларим, опа-сингилларим, қўни-қўшниларим билан иноқ яшаймиз. Касбим муаллима, мактабда ўзбек тили ва адабиётдан дарс бераман. Болаларини жуда яхши кўраман, лекин уларни севганим сайин ўзимнинг фарзандсизлигим ёдимга тушаверади. Бола асраб олай десам, бизнинг жамиятда бу ҳам осон иш эмас экан. Турмушга қандай десам, оғзим қуйиб қолишдан чўчийман. Аёлидан жудо бўлиб, фарзандлари билан қиналиб яшаётган кишилар ҳам бор-ку. Мен ана

шундай оилага бека бўлишини, фарзандларини (нечта бўлса майли) оқ ювиб-оқ тараб вояга етказишини орзу қиламан. Садоқатли ёр, меҳрибон она, севимли келин бўлгим келади.

Уша ёлғиз инсон хоҳласа фарзандлари билан менинг Жиззахдаги уйимга кўчиб келсин. Йўқса, майли мен у кишининг уйига бораёй. Энг муҳими — фарзандлари бўлса, бир-биримизни тушунас, турмуш ташвишларини енгишда бир-биримизга

сўянчиқ бўлсам.

У кишининг ёши 40 дан катта бўлмаса. Менинг ёшим эса 29 да. Бўйим 170 см.

ҲАЙРИНИСО,
Жиззах шаҳри.

Тахририятдан: Ушбу кат эгаси билан танишмоқчи бўлганлар тахририятга фақат хат билан мурожаат қилсин. «Оила—21» га деб ёзинг.



— Исмоил бобо, аввало ёшлик йилларингиз ҳақида гапириб берсангиз! Сизни катта бойнинг боласи бўлган дейишади.

— Тён-шон тоғлари орасидаги узок Қорақўл қишлоғида (ҳозир шаҳарга айлантирилган) туғилганман. Бойлик қайда, ғирт етим эдим. Сағирлик жуда эрта бошимга тушди: уч ёшлигимда онамдан, 10 ёшимда отамдан ажралганман.

Ирдик деган жой бўларди, у ерда хитойлар яшарди. Улар қорадори экишар, мен эса уларнинг хизматини қилиб кун кўрардим. Бошланғич мактабни тугатгач, Фарғонадаги тўқимачилик комбинатида ишлай бошладим. Комсомол сафидаги фаол хизматим учун мени марказга тавсия этишди. Улар мени Москва Олий чегара мактабига юборишди. Уқишни тамомлаб, Беларусияда бироз хизмат қилдим, чегарада. Сўнгра, iltimosимга кўра, Самарқандга келиб, 6-ўзбек миллий дивизияси сиёсий бўлимида иш бошладим. Дивизия 20-йилларда ташкил этилган бўлиб, мен келганда бу ерда асосан ўзбек фарзандлари хизмат қилишар эди. 1932 йилдан 1938 йилгача шу ерда хизмат қилдим.

— Дивизия нима мақсадда тузилган эди?

— Мақсад Шўролар ҳокимиятини ўша пайтларда бош кўтарган исёнчи «босмачилар» тўдасидан ҳимоя этиш эди. Унинг сафида Мирқомил Миршарапов, Ҳожизода Наримонов, Собир Раҳимов, Иброҳим Бекжонов каби таниқли ҳарбийлар хизмат қилишарди.

ҲЕЧ КИМ МЕНДЕК АДАШМАСИН

Қизиқ замон бўлди. Кун кеча ҳақиқий миллат, халқ ва юрт отаси бўлган инқилобчилар бугун, беозор қилиб айтганда, ўйланиб қолишмоқда. Негакки, уларнинг «мағлуб этилган» рақиблари — «босмачилар», маълум бўлдики, ҳақиқий миллатпарварлар экан. Бир умр эътиқод қўйиб, ишониб, курашиб яшаган гоёнг ёшинг бир жойга борганда ёлғон бўлиб чиқса, нима қиласан? Кимдан хафа бўласан?

Исмоил бобо Салимов билан суҳбатлашишга чоғланганимнинг боиси ҳам шунда. Бобо ҳозир 82 ёшда. Генерал Доватор, Будённый, Фрунзе, Қўйишев каби устозлари қўлида нафақат таълим, балки унвону нишонлар, эсдалик совгалари олган машҳур киши. 20-йилларда ташкил этилган ва «босмачилар»га қарши қонли жанглар олиб борган «6-ўзбек дивизияси» деб аталмиш ҳарбий уюшманинг сарқорларидан. Коммунистик партиянинг масъулиятли вазифаларида хизмат қилган. Ҳозир қарилик ғаштини сурмоқда.

— Сиз ўзингиз ҳам ўша «босмачилар» билан бўлган жангларда қатнашганимиз! «Босмачилар»ларни ўлдирганимиз!

— «Босмачилар» деган тушунчага изох бериб ўтишни лозим деб билман. Юртнинг қийин аҳволдалигидан фойдаланиб, ўғрилик, каллакесарлик билан шугулланувчилар бор эди ва яна Мадаминбек, Кўр Шермат, Холхўжа ва Иброҳимбек сингари «босмачилар» ҳам бор эдики, энди уларни биринчи гуруҳ тоифасидигиларга қўшиб бўлмас эди. 1930 йил партия ва ҳукумат топшириғи билан Хитойга ўтиш керак эди. Олой тоғларининг ичида Жонибек қози ўзининг кўролли кучлари билан ўша ердаги қисиларга ҳужум қилиб, уларнинг кўрол-аслаҳаларини олиб кетди. Олайғула қишлоғидаги чойхонада ўтириб, барчасини ўз кўзим билан кўрдим. Жонибек қози ўша ердаги қишлоқ шўросининг раиси эди. Мен уни таниганим учун Қашқардан қайтишда қидирув олиб бораётган ҳарбийларга кўрганларимни айтиб бердим. Бу менинг биринчи маротаба босмачилар билан тўқнашшим эди. Қашқардан 150 минг камбағал деҳқонни ташвиқот қилиб, бу ёққа олиб ўтдик. Улар Фарғона, Андижон, Наманган ва Ўшдаги пахта экиладиган ерларга жойлаштирилди.

Жангларда қатнашганман. Билмадим, балки ўлдирган, балки ўлдирмаган диман. Чунки, аёвсиз жанг, тўс-тўполон...

— Бугунги кунда «босмачилар» деб номланган гуруҳ халқнинг озодлиги, мустақиллиги учун курашувчилар сифатида баҳоланмоқда. Сиз бунга қандай қарайсиз?

— Мен ҳам худди шундай деб ҳисоблайман. Шу пайтгача биз сиёсий онгсизлигимиз туфайли мустақилликни тўлиқ тушунмай келдик.

— Сиз ва сизнинг сафдошларингиз бутун умрингизни шўролар ҳокимиятига бағишлаганингиз. Шўрога шунча хизматингиз эвазига нимага эришдингиз?

— Коммунистлар партиясига, марксизм-ленинизм ғояларига жуда ишонар эдим. Халқимиз озодликка чиқади, чор Россиясидан қутулиб, ҳар бир халқ эмин-эркин яшайди, деган фикр миямда ўрнашган эди. Бугун гувоҳман, барчаси ёлғон экан. Бу ҳокимиятнинг мақсади фақат босқинчилик бўлган экан. Оддий бир мирсол, Афғонистон масаласи — Пётр I, Екатериналар даврида кўтарилган масала. Қанчадан-қанча ёшларнинг умри ҳазон бўлди. Афғон халқининг кўксига битмас яра солди, бу босқинчилар.

Биз «босмачи» деб билган исёнчилар ҳақиқий босмачилар билан курашган эканлар. Буларни ўша даврларда тушунганимда ҳеч ҳам «босмачилар»га қарши курашмаган бўлардим.

Фарзандларингиз ҳақида ҳам сўзласангиз.

Раҳматли оилам билан уч фарзандни тарбиялаб, вояга етказдим. Катта ўғлим — Дамир Салимов кинорежисёр. Унинг «Шум бола», «Ленинградликлар — жигарбандларим», «Сен етим эмасан», Усмон Юсупов ҳақидаги «Хаёт мазмуни» каби фильмлари кўпчиликка таниш. У ҳозир «Ўзбекфильм»да ишлаяпти. Иккинчи ўғлим — Даврон Салимов асосан ҳужжатли фильмлар билан танилган. Унинг 100 дан ортиқ фильмлари иттифоқ мукофотларига сазовор бўлган. Кенжа ўғлим — Темур эса ҳуқуқшунос. У ҳозир халқаро иқтисодий алоқалар бўйича иш юритмоқда. Келинларим худди қизларимдек, меҳрибон. Худого шукр, невараларим, аवारаларим бор.

— Наҳотки, ҳудожўй бўлсангиз!

— Алҳамдулilloҳ мусулмонман. Ҳар кун намоз ўқимасам-да, ҳайит намозларини қанда қилмайман. Яқинда набирам фарзанд кўрди. Мен унинг қўлоғига азон айтдим. Есун сурасини ўқиб, отингиз Ойбек бўлди, энди сиз мусулмон сиз дедим.

— Исмоил бобо, сиз салкам бир аср яшабсиз. Ҳаётда энди ўз йўлини топаётган ёшларга тилагингиз!

— Ёшларнинг имон-эътиқоди бўлишларини тиламан. Мусулмончиликнинг ёзилмаган қондалари борки, ёшлар буларнинг барчасига амал қилиб, ҳар соҳада пок бўлишларини истаётман. Илоё, ҳаётда ҳеч ким мендек адашмасин.

Ботир ЭРНАЗАРОВ ёзиб олди.

КЎЗГУ СЕНИҚЛАРИ

Е раб, аёлларнинг эрни пир деб билладиган замонлари ўтиб кетдики? Ҳеч тан олмай иложимиз йўқ: Укта-бир инқилоби аёллар билан эркекларнинг ҳуқуқини тенг қилди. Тенг қилгани шунда, аёллар борки, бешарм гапларни, сўкишларни тилга олишда, ҳатто эркекларни ерга қаратадилар. Агар ундайларни сўкишиш мусобақасига (агар оламнинг бирон бир ерида шундай мусобақа ўтказилган бўлса) юборсангиз, шубҳасиз, пешқадам бўладилар. Бундай гапларни ёқани тугиб айтмоқ керак. Улуғ Термизий зотларнинг табаррук тупроғида — Термиздаги хонадонлардан бирида навқирон аёл уйда ҳаё, ифбат, шарм пардасини аллақачон йиртиб ташлаган гарбнинг фаҳши видеофильмларини намойиш этиб, «хилосманд» хотин-қизлар, келинчакларнинг ҳар бирини ўн сўмдан «патта ҳақи» олади. Ўша хонадон соҳибаси фаҳш фильмлар намойиш қилиб, қанча пул ишлади, буни билмайдман, зотан буни билишнинг аҳамияти ҳам йўқ. Лекин агар билсангиз айтинг, шу шаҳарнинг томошаларни кўрган аёллар, келинчаклар

тоабд Лайли ва Мажнунни, Фарҳод ва Ширинни, Ойбарчин ва Алломишни, Қумушу Отабекларни тилларига зинҳор олмасинлар. Қўлоғига етказинг: улар минбаъд муҳаббатнинг боғларига оёқ қўямасинлар. Огоҳ этингки, эндиги сазовор бўлгани — бешармлигу тавқи лаънат...

Шаҳар ичида қатнайдиған автобус тикилини, тирбанд эди. Кимдир бехосдан бировнинг оёғини босиб олган, кимнингдир тирсағи кўнгли нозикроқ одамнинг биқинига га тегиб кетган ва ҳоказо. Меъёридан икки хисса ортиқ йўловчини ортган автобусда ғала-ғовур, кўнгли хиралик бўлмай нима бўларди: жума номозига шошилаётган чолнинг соқоли бехосдан енгсиз қўйлаб кийган хонимнинг билагидами, юзгами тегиб кетибди. Шунда хоним

ўзга бир тилда чолга ўшқирди: «Исқирт соқолингни йиғиштириб юрсанг бўлмайди!» Чол «Бу хотин нима деяпти?» дегандек савол билан ёнидаги ўзбек йигитига қаради. Йигит ҳам зийрак, ҳам тadbirkor экан: «Соқолингиз қитигимни келтиряпти, деяпти» деб гапни қазилга бурди. Чол англади, бўшади. Кўнгли хира тортиди.

... Йигит хонимнинг аччиқ гапини чолга ҳазил йўсинида таржима қилганидан кўра: «Хоним, бироз ўйлаб гапиринг, бу юрт шу чолнинг ота-боболариндан қолган. Умрининг яхши-ёмон кунлари шу тупроқ билан боғлиқ. Бу чолни ҳақоратламаг, унинг соқоли сиз айтганчалик «исқирт» эмас, унинг ҳар толасида мингтадан фаришта бор! Сиз-ку ширин нон, иссиқ макон, оташ қучоқ излаб шаҳардан шаҳарга кўчиб юрасиз. Лекин бу соқолли чол авлодлари сингари меҳрли кунларда ҳам,

қаҳрли кунларда ҳам шу маконга содиқ юради. Сизга ҳам нон, ҳам жой бериб, пичингларингизни эшитиб келаятган бу чолнинг оёғига йиқилинг, товбалар қилинг!» демади. Деса бўларди...

«Агар отам чиройли одам бўлганида эди... — ўкинди бир кун бўйсир қиз дугоналарига. — Онамга ҳам ҳайронман, наҳотки шундай хунук одам билан бир умр яшаб келяпти. Агар... отам чиройли бўлганида эди, мен ҳам чиройли қиз бўлган бўлардим. Онам ёшлигида жуда чиройли бўлган. Лекин тақдир унга хунук эркекни раво кўрган-да...»

... Анча йиллар бурун эди. Меҳрибон ота ана шу қизини севинтирмоқ учун эшагига миньо ҳар ҳафтасига шаҳри фулгулага — бозорга борарди. Бозорни эринмай айланиб, энг аввало қизалоғи учун сақич, хўрозқанд, ёғоч тароқ,

хина ва бошқа кўп нарсаларни харид қилар, кейингина эса рўзгорига керакли бошқа нарсаларни оларди. Бозорлигини хуржунига жойларди-да, уйига йўл оларди. Эшакнинг қораси кўриниши билан қизалоғи чопқиллаб пешвоз чиқарди. Ота эшагини қозикча боғлаб, хуржунни тушириб олгунча бўлмай, қизалоғи саволга тутарди: «Ота, сақич олиб келдингизми, хўрозқанд-чи? Рўмол-чи, рўмол олиб келмадингизми?» Қизалоғи қанча саволга тутса, отаси шунча қувонарди. «Асал қизим, олиб келдим, она қизим, ҳаммасини олиб келдим...» дея қизининг севинчига севинч қўшарди.

Кунлар шундай ўтади. Ота меҳрини шу ёлғиз қизидан аямасди.

Қиз камолга етди. Дугоналари даврасида эса юқорида бел килтирган гапларни айтди. Агар шу гаплар отасининг ҳам қўлоғига етиб борса нима бўларди? Дунё тескари айланмайдими? Агар қизининг бу гапларини ота эшитса, кўнгли батамом ситилиб кетса керак... Ҳар толасига минг бир фаришта қўнган соқолларини юлиб, дод деса керак...

Маҳмуд АБУЛҲАЙЗ.

Иккинчи хотин бўлганимдан бахтлиман, десам балки ҳайрон бўларсиз. Ҳа, бахтлиман. Бошқа аёлларнинг ҳам ана шундай бахтли ҳаёт кечиршларига тилакдошман. Эҳтимол, баъзи одамлар иккинчи хотин эрнинг чўриси деб ўйлар. Бошқалар учун фикр юритмайман. Лекин ўзимни кўп дугоналаримдан кўра латофатлироқ аёл ҳис қиламан. Зеро, кичик хотин мавқеига кўра, кечирасизу рўзгор ташвишини тенг тортувчи «қўш ҳўкиз» жуфти эмас, кўпроқ аини аёл бўлмоғи лозим.

Маълумотим ёмон эмас — техникумни тугатганман, муассасалардан бирида ходима бўлиб ишлайман. Уғлим, ўз уйим бор, жиҳозларим ҳам бир рўзгорга етиб ортади. Бўлғуси эрим билан дўстларимизникида танишганимиз. Бир неча дугоналарим ҳам худди ана шундай турмуш кечиряпти. Яхшироқ тасаввурга эга бўлишингиз учун баъзи маълумотларни келтираман. Одатда, аёл киши 25-26 дан ошгандан кейин иккинчи хотин бўлиб турмушга чиқади. Маълумоти ўртадан юқори бўлади. Икки йилдан буён иккинчи хотин бўлиб турмуш кечирган дугоналаримдан бири, ҳатто олий маълумотли. Деярли ҳаммаси бир, камдан-кам ҳолда икки, уч фарзандли. Улар асосан ўзбек ёки «аралаш» оиладан. Ҳаммасининг ўз уйи бор — бировиникида сифинди эмас. Маошлари тайинли бўлмасада, ёмон яшашмайди. Албатта, бундан ўзига тўқ оилалардигедек тўкин-сочин турмуш кечирашаркан деб тушунамаслик лозим — нималардандир воз кечишга ҳам тўғри келади. Эрларимиз бизлардан одатда анча, яъни ўртача ўн ёшлар катта.

Эрларимиз ҳусусида ҳам икки оғиз айтиб ўтмасам бизларни тушунишингиз қийин. Оддий меҳнаткашнинг иккинчи хотин олишга, албатта қўрби етмайди. Айтайлик, ўртачадан кўпроқ топадиган одам иккинчи хотин олишга жазм этиши мумкин. Ахир унинг зиммасига бир эмас, бирварақай икки одамнинг ташвиши тушади. У иккинчи хотинини уй-жой билан таъминлаши, унинг ейиш-ичиши, кийим-кечагидан бохабар бўлиши, болаларига оталик қилиши керак. Болани боғча ёки яхшироқ мактабга жойлаштиришининг ҳам ўзи бўлмайди.

Аёл киши иккинчи хотин бўлишга нима учун рози бўлади? Эҳтимол, масаланинг моддий томони ҳақида кўпроқ гапириб юборгандирман. Моддий томон чиндан ҳам муҳим. Бироқ кўнгил деганлари билан ҳам ҳисоблашмасдан илож йўқ — кўзингизга балодай кўринадиган одам билан умр йўлингизни

боғлайсиз-ку! Аммо энг муҳими — ёнингизда ҳимоячингиз, эркак киши, эрингиз пайдо бўлади. Энди сиз ёлғиз эмассиз! Иккинчи хотин бўлиш эмас, ёлғизлик аёл шўрликни тўрт девор ичига қамайди: на кинога, на тўй-ҳашамга бора оласан, на аллақачон турмуш қуриб кетган дугоналарингизникига. Ҳа,

фи қайд этилган. Аммо бу билан бирор нарса ўзгариб қоладими? Ота-онам хабардор... эҳтимол, бизга дастлабки пайтлари ҳайрихоҳ бўлишмас, лекин тушунишарди.

Қанчалик ғалати бўлиб туюлмасин, кундошлар бир-бирининг борлигини аксари ҳолларда билишади. Баъ-

ма этади. Назаримда, иккинчи оилада муносабатлар бемалолроқ, очиқроқ бўларкан. Узоқ вақт биргаликда яшаганда юзага келадиган лоқайдлик бўлмайди. Ҳа, мен висол дәмларини ҳам назарда тутайман.

Рашк қиламанми? Ростини айтганда, бироз рашк ҳам қиламан. Кутасан, у мен билан эмас, деган ҳаёлдан лабингизни лабингизга қисасан — шунақаси ҳам бўлади баъзан. Аммо, ахир у ҳар гал менинг ёнимда пайдо бўлади-ку! Ҳатто ҳориган ва ташвишли қиёфада кириб келади, оддий бир кўнгил олиш, байрамларда ҳаёларни ҳам унутмайди. Баъзи дугоналаримнинг кундошлари билан муносабатлари бошқачароқ ҳам тус олган. Бир-бирларини қаттиқ рашк қилишади. Эрлари уларга иложи борица бир хил нарса совға қилишга ҳаракат қилишади. Ва уларнинг ҳар бирига: «Унга» ҳам шунақасидан харид қилдим — лекин сеники бошқача», дейди. Одамлар нима дейишса, дейишини лекин мен ўз турмушимдан розиман! Қўшнилар, дўстларим, ҳамкасбларим одатда кундошли эканлигини билишади, ҳатто кундошсиз аёлларга нисбатан бизга яхшироқ муомала қилишади. Агар ҳаётимни қайтадан бошлашга тўғри келса, ҳеч иккиланмасдан ана иккинчи хотин бўлиб турмушга чиқишга рози бўлардим.

Megapolis-Express
газетасидан таржима

ТУРМУШИМДАН РОЗИМАН

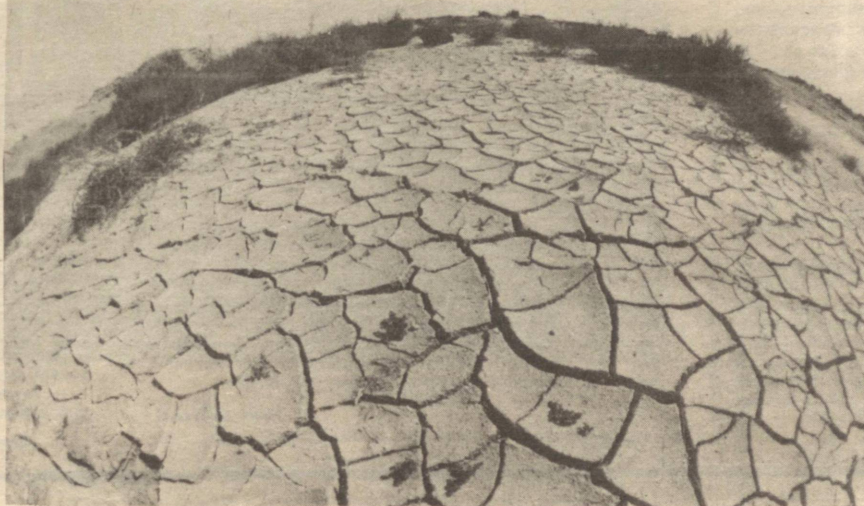
Гулноза К... нинг кўпхотинлилик ҳақида ўйлари.

Ўз вақтида ҳар бировининг ўзимизга яраша муаммоларимиз бўлган: кимдир ота-онасининг гапига қулоқ осмаган, бошқа биров бахтини учратмаган, вақтида турмушга чиқмаган, ана бировининг ёлғиз фарзанд билан қолиш пешонасига битилган экан. Бу ҳаётда нималар бўлмайди дейсиз! Бироқ бизлар аёлмиз: ёнимизда суянчиқ бўлиши керак.

Расмийлаштириш қандай бўлади, деб сўрасиз. Албатта, паспортга муҳр босиш йўли биланмас, урф-одатларимизга кўра никоҳ ўқитиш орқали. Ўн саккизга тўлмаган қизлар ҳам шу тарзда турмушга чиқиши, тегишли ҳужжатларни эса кейин олиши кўпчиликка сир эмас. Паспортимда, айтгандек, эримнинг кимлиги, ўғлимнинг гувоҳномасида эса отасининг исм-шарифи ёзиб қўйилган. Тўғри, эримнинг паспортда катта хотинининг исми шари-

зан, ҳатто ўзаро таниш ҳам. Бир гал касал бўлиб қолганимда кундошим ҳолимдан тез-тез хабар олиб, боламага ҳам қараб турди. Эрининг биринчи аёлига нисбатан алоҳида бурчи бор — у улар билан бирга яшайди, болаларига кўз-қулоқ бўлади. Пайшанба албатта ўз гўшасида бўлади. Бироқ ҳафтасига икки-уч кун, баъзан ҳатто кўпроқ ҳам, меникида бўлади. Ўғлимнинг ўқишини кузатиб бориш у кишининг зиммасида, улар бир-бирини ҳурмат қилишади. Болакай отасининг қошида ўзини худди катталардек тутади, менга оғиз ҳам очмайдиган муаммоларини биргаликда жиддий муҳока-

Дарвоқе, қўшни мамлакат — Қирғизистон парламенти бу масалани муҳокама қилди. Кўпхотинликка ижозат берилиши учун бор-йўғи 30 депутатнинг овози етишмади, холос. Ўзбекистонлик халқ ноиблари ҳам бу муаммони яқин орада парламент муҳокамасига олиб чиқишсалар ва осонгина ҳал этсалар ажаб эмас. Негаки, парламентда аёллар жуда озчиликни ташкил этишади.



ЧАНҚОҚЛИК.

Суратчи: С. ВЕЛИЧКИН.

Мадади Сино

Анор гули. Милк қонашида ишлатиш яхшидир. Селмаси жароҳатларни, эски яраларни, дарз кетиш ва узилтишларни бириктиради. Ундан даббада ишлатилдиган дори тайёрланади, қимирлайдиган тишларни маҳкамлайди, қон туфлаши тўхтатади. Ичак яраларида, бачадон оқмасида ва бачадондан қон кетишида ҳам қўлланлади.

Арпабодён. Арпабодён, айниқса унинг елими кўзини ўткир қилади ҳамда кўзга сув тушиш,

ГИЕҲЛАРНИНГ МИНГ БИР ДАВОСИ

яъни катарактнинг бошланиш олд ва бошланган пайти ишлатилади. Агар уни совуқ сув билан ичилса, кўнгил айнаши ва меъданинг алангалашига фойда қилади, аммо секин ҳазм бўлади ва озиклиги ёмон.

Арча бужури (абхал). Толқони асал билан бирга ишлатилса, яраларни даволашда фойда беради. Абхал меvasи темир чўминда, кунжут ёйига қорайтувча қайнатилиб, қулоққа томизилса, қарликнинг олдини олишда ёр-

дам беради. Шунингдек, юрак ўйнаши, хафаконда фойда қилади, қушишни тўхтатади ва меъдага қувват бериб, унинг дам бўлишини йўқотади. Айниқса, шаробда ивтилган заиф жигардаги оргиқа қаршидир.

Асал. Асалнинг энг яхшиси ширин мазали, ёқимли ҳидли, бироз ўткирлиги бор, қизғиш рангли ва узилмайдиган, ёпишқоқ бўлгандир. Яхшиси баҳордагиси бўлиб, ундан кейин ёзгиси туради, қишқиси эса ёмондир. Ари асали иккинчи даражада иссиқ ва қуруқ.

Чирикли қуқур яраларни тоза-

лайди. Қуёлгунча қайнатилгани янги жароҳатларни ёпиштиради. Аччиқтош билан қайнатилгани темирлаткиларни тузатади. Кўз хираланишини кеткизади. Асални танглай билан эзиб сўриш ва фарғара қилиш бўғмаларни тузатади ва бодом безларига фойда қилади. Кўпиги олинмаган асал ел пайдо қилади ва ичин суради, агар кўпиги олинса бу хил таъсири камаяди. Уни ялаш қутурган ит қопганга ва захарли кўзқорин еганга даводир. Қайнатиш билан асал захарларга қарши фойдали нарсасидир.

Тўловчи Анвар ХИДИР.

Бош муҳаррир:
Қулман ОЧИЛ

ТАҲРИР
ҲАЙЪАТИ:
Жумамазар
БЕКНАЗАР
Дадахон
ЕҚУБОВ
Муҳаббат
ИБОДОВА
Абдуҳошим
ИРИСБОВ
(бош муҳаррир
ўринбосари)
Тўлқин ҲАЙИТ
(масъул котиб)

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Қувондиқ
БЕРДИЕРОВ
Мейли
ЙУЛДОШЕВ
Рўзимат
САФОЕВ
Абсалом
УСАНОВ
Баҳодир
ЭШОНХОНОВ
Урол
УЗБЕК

Таҳририят
келган хатларга
ёзма жавоб
қайтармайди.
Шунингдек,
фуқаролар
билан
ташкilotлар
ўртасида
воситачилик
ҳам қилмайди.

Газетамиз
ҳомийлари —
Ғаллаорол
туманидаги
«Ғаллаорол»,
Муборак
туманидаги
Хитой давлат
ўжалиги,
Намангандаги
«Тўқимачи»
маданият
саройи.

МАНЗИЛИМИЗ:

700029,
Тошкент — 29
Навоийлар
хўёбони,
1-бино.
Телефон:
39—43—95
Обуна
индекси 64654
Буюртма 42

Ўзбекистон
Республикаси
«ШАРҚ»
нашриёт —
матбаачилик
концерни
Тошкент шаҳри

1 2 3 4 5 6
7 8 9 10 11 12



ҒОЛИБ АНИҚЛАНДИ

Азиз муштарий! Единогласно бўлса, Тошпўлат тоға ўзининг ҳисобидан энг қизиқ латифалар учун танлов эълон қилган эди. Мана, ниҳоят танловнинг биринчи давра ғолиби ҳам аниқланди.

Мукофот (200 рубл), газетнинг феврал ойидаги 9-сонида чоп этилган мазмунли ва қўлиги латифалари учун Илҳом ЗОИРОВга насиб этди. Мукофот муборак, Илҳомжон! Аҳли латифагўй! Унутманг, танлов давом этмоқда.



Т.Т.Т. ДЭВОРИДАГИ ЭЪЛОНЛАР

ПАТИНКА ЙҶҚОЛДИ

Кеча чойхонадаги ошдан сўнг, кайф устида патинкамнинг бир пойини йўқотиб қўйибман. Топиб берган граждани патинкамнинг иккинчи пойини совға қиламан. Бўта мелиса.

ТИЛАНЧИЛАР!

Метро бекатларида тиланчиликдан тушган чақаларини йўловчиларнинг пулларини майдалашга ишлатган фуқароларга иккита «Мерседес», бешта «Волга» машинаси ва битта калиш навбатсиз берилади. Ижроқўм.

МАХСУС КУРС ОЧИЛДИ

Мажлисларни қиздириш учун нотиклар уйи қошида «Қарсақбоз» ширкати билан ҳамкорликда махсус курс очилди. Бунга кўпроқ қадоқ қўлли йигит-қизлар қабул қилинади. Уқув практикаларини пойтахтимиздаги энг катта мажлислар залида ўтказдилар. Курсни аёло битирганларга тўғридан-тўғри депутатлик мандати берилади.

ОШХОНАМИЗГА МАРҶАМАТ!

Шу йилнинг 16 январида янги ошхона қуриб ишга туширилди. Бу ошхонанинг бошқаларидан афзаллик томони шундаки, хоҳлаган хўранда ўзи топган махсулотни хоҳлаган пайтида, истаган усулида ўзи пишириб ейиш имконига эга. Ошхонамизга марҳамат!

Анна Петровна эълонлар тахтачасида ўқиди: «Овқат пишириш, кир ювиш, уй-жойни саранжомлаш, бичиш-тиқиш, дазмоллаш каби юмушларга моҳир аёл бу ишларни ўзи уддалайдиган эр қидиради».

«Бу қандай бемаънилик!» деган уйга борди Анна Петровна ва яна бир эълонга қўзи тушди: «Эридан уч боласи билан ажраган аёл бефарзанд эркакка турмушга чиқишга рози». «Шунақам нодонлик бўладими?» — деб энсаси қотди Анна Петровнагиди. — Нахотки танишишнинг бошқачароқ усули бўлмаса? Мана менинг ҳам эрим йўқ, лекин бунақа бемаъни эълонларни осмаяпман-ку.

Анна Петровна ўқишда давом этди:

ЎЗ-ЎЗИНИ ТАНҚИД

— Бундан буён танқид ва ўз-ўзини танқидга зўр берамиз, ўртоқлар, — деди бошлиқ йиғилганларга қараб. — Мана, масалан мен ўзимдан бошламан...

— Йўғ-э, ака, биз турганда... Мендан бошлай қолинг, — деди ўринбосар.

— Ие, почча, нега сизни?.. Камчилик дегани менда тўлиб-тошиб ётибди. Бемалол олаверинг, — чиийллади кадрлар бўлими бошлиғи.

— Ҳой, янга, инсоф борми? Сизни танқид қилганимиз Калонхўжа акамларнинг қўлоқларига етса... Яхшиси,

мени дўппослай қолинглар, — деди бош ҳисобчи кўзойнагини артаркан.

— Тоға, нималар деяпсиз? Сизларнинг бу ерга озмунча хизматингиз сингганми? Еш келса, ишга, деганлар. Мени танқид қилинглар, кейин чиқиб ўзимни ўзим танқид қиламан, — бидирлади янги ходим.

ПУЛ—ХАШАК, ЛЕКИН...

Икки киши ўзаро гаплашишяпти: — Нарх-навонинг ошишини кўриб ёқангини ушлайсан. Тавба, пул ҳам хашак бўлиб қолди-я... — Нимасини айтасиз. Пул хашак, лекин ўша қурмағур хашак ҳам борда бор-да...

ТЕГИРМОНДАГИ ГАПЛАРДАН

— Ҳа, Аспан, бугдойни илқиллаб ўзинг кўтариб келяпсан, эшянгиз оғир оёқини дейман?

— Эрталаб Партав-сумак юз сўм қарз сўраб чиқиб қолди. Пулни олчиксам, «Бунинг купонини қачон берасан, муттаҳам?» деб ёқам-га ёпишди.

— Ҳокимликка Нажим-шўрони кўтарасмикан? Мени сайласаларинг, кашинининг нархини икки баравар пасайтириб берардим, деб юрибди.

— Бозорда ёнғоқ сотиб ўтурсам, тўртта аскар бола олдимга замбаракни судраб келиб, шунга неччи кило ёнғоқ берасиз, деб сўради.



— ЙИРИКРОҒИДАН, ТАҚСИР, ЙИРИКРОҒИДАН ТАШЛАНГ.

Муаллиф: С. САЛОҲИДДИНОВ.

СИМ ҚОҚИНГ

«Навқирон йигитга турмушга чиқишга розиман. Еш ўртасидаги фарқ харажатларини зиммамга оламани».

«Қуриб кетсин, — деган халга борди Анна Петровна, — бундан кўра умуман эрга тегмаганим яхши».

У ён дафтарида бир варақини шартта йиртти-да, тахтага шундай эълон битилган қоғозни ёпиштирди:

«Еш, гўзал, саранжом-саришта жувон эрга чиқиш тақлифи билан жонига тегмаслигини сўрайди. Телефон рақами: 414-91-03».

Илья БУТМАН

ШУКУР

— Ўғри, каззоблар тобора ҳаддидан ошяпти. «Постада»да ўқидим, кўчада кетаётган қиз-жувонларнинг тилла сирғаларини юлиб опқонадиганлари пайдо бўпти, — деди бир киши.

Унинг сўзини эшитган соддароқ йўловчилардан бири овозини чиқариб «Худога шукур», деб қўйди. Ҳамма ҳайрон. Охири бир йигит сўради:

— Амаки, нега «Худога шукур» деяпсиз? Е бу сизнингча яхшимми?

— Йўғ-э, мен яхши деяётганим йўқ. Шунчаки, бизда эркакларнинг ҳам қўлоқларига сирға тақиш урф эмаслигига шукур қиялман...

ҚИЗИҚ ҲОЛ

— Э, ҳа, қалай, кечагисини кўрдингми? Ҳалиги маҳмадона бор-ку, зап боплади-да ўзиям. Анжирини чиқарворди... Ҳамманинг оғзини очиб қўйди. Шундай тузладик... Ҳали-вери ўзига келолмайдими авани...

— Маҳмадона деб ҳалиги жингаласочни айтяпсанми? Ҳа, жуда уста экан қурмағур... Шундай зарба берадики... Ўзиям бу йил беш-олтасини накаутга учратди-да, азамат...

...Маълум бўлишча, биринчи йўловчи телевизорда сессияни, иккинчиси боксини томоша қилишган экан.

Зоҳиджон НЕЪМАТ,
Богдод.

— Дўхтир, ёзиб берган дориларингизни қидирмаган жойим қолмади. Тошкентда ўқийдиган жиянимга ҳам ёзиб юборгандим, йўқ эмиш.

— Унда ўзинизнинг касалхонадаги дўхтирлардан суриштириб кўринг, албатта топасиз.

— Хўш, бир бечора, ожиза аёлни тунашга қандай журъат этдингиз! — деди мелиса қўлга тушган ўғрига.

— Нега у бечора бўларкан! Қўлларида минг сўмлик ўзуқлар, бўйнидаги маржоннинг ўзи беш минг туради. Соати ҳам тилла...

ТАИ ходими бошлиқ ҳузурига кириб, илтимос қилди:

— Уртоқ бошлиқ, қизимни унаштириб қўйгандим, сиздан илтимос, мен турган чоррахадаги поста бир-иккита таъқиқловчи белгилар ўрнатишга рухсат берсангиз.

Эндигина туғруқхонадан навбатчилини топшириб чиққан врач қайтиб келиб бош врачга деди:

— Дарвозадан чиқаётсам «Тез ёрдам»да «мебел» магазини директорининг хотинини олиб келишгани қўлогимга чалиниб қолди. Ўзингизга айтгандим, қизимни унаштириб қўйганман, мебел олишми керак. Рухсат берсангиз шу аёлга ўзим доялик қилсам.

АРИЛАРНИНГ ДАДАСИ

Ҳовлида ўйнаб юрган уч ёшли Бобурнинг қўлини қовоқ ари чақиб олди. Боласининг чинқираб йиғлаганини эшитиб, ошхонадан қочиб чиққан онаси суриштира бошлади:

— Қаерингиз болажоним, нима чақди!

— Маёла бу қўлимни, — деди Бобур ҳамон ўзини босолмай йиғларкан. — ариларнинг дадаси чақди.

СОЧИҚ ҚАНИ!

Тўрт ёшли Жасурбек юзини ювиб хонага кирирканшошиб деди:

— Тезроқ сочиқни беринглар, қуриб қоляпти.

Салоҳиддин СИРОҲИДДИНОВ.